

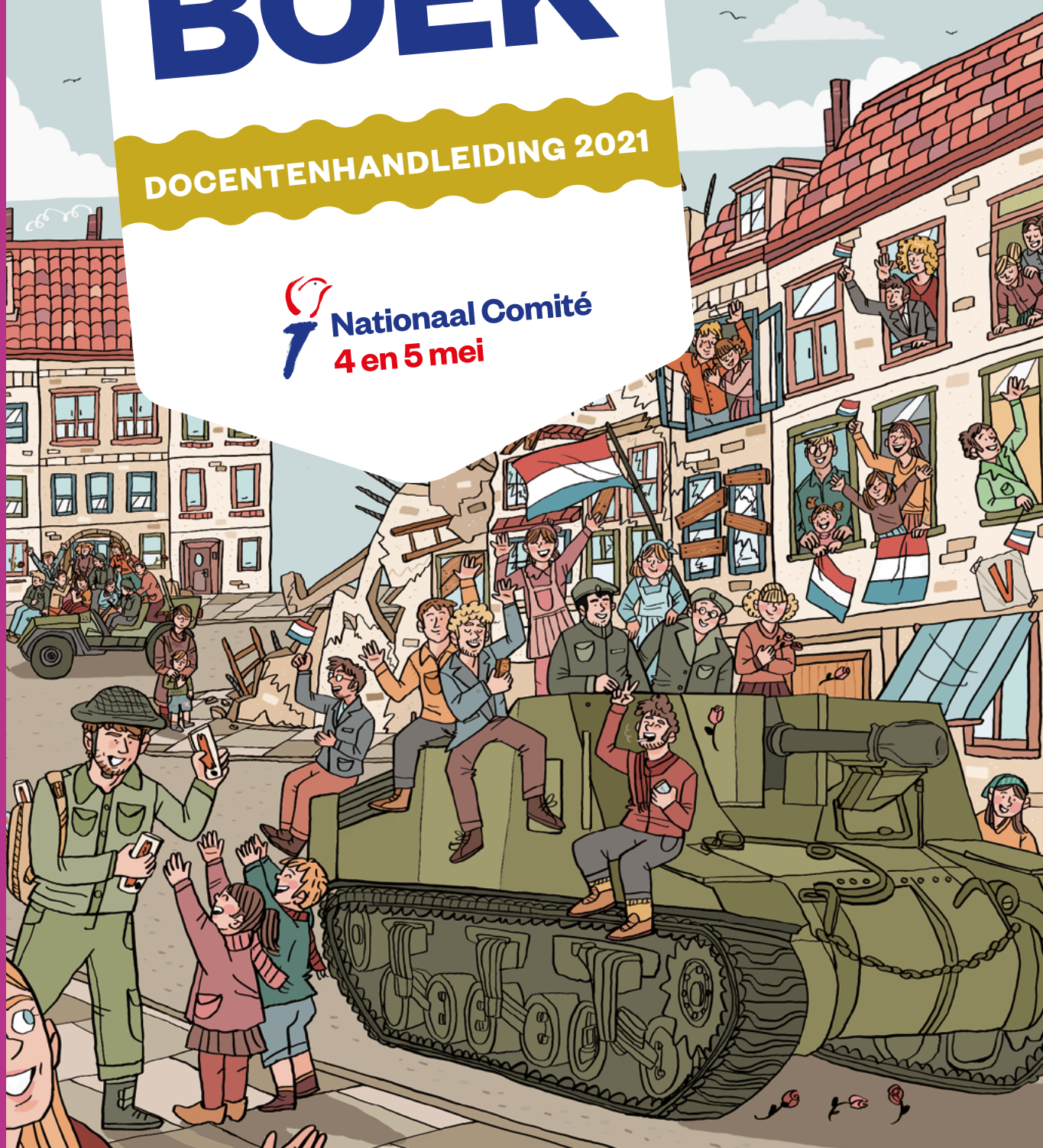
4 en 5 mei

DENK BOEK

DOCENTENHANDLEIDING 2021

Nationaal Comité
4 en 5 mei

Herdenken en vieren doen we samen!

Wat fijn dat u voor uw klas het 4 en 5 mei Denkboek heeft besteld! We zijn er trots op dat we elk jaar ruim 225.000 kinderen kennis kunnen laten maken met de tradities en verhalen rondom herdenken, herinneren en vieren. Met het Denkboek daagt het comité kinderen op diverse manieren uit na te denken over de Tweede Wereldoorlog, herdenken en vieren, vrijheid en democratie. Ze onderzoeken wat deze thema's voor hen betekenen en hoe gebeurtenissen uit het verleden nu relevant voor hen zijn.

Dit jaar is er in het boekje meer aandacht voor de geschiedenis van de oorlog in alle delen van het Nederlands Koninkrijk, ook de voormalige koloniën. Hiermee ontstaat een volledig beeld van de geschiedenis van de oorlog. Ook is er ruimte voor familie-verhalen over oorlog en onvrijheid: verhalen die voortleven in families en die worden doorverteld aan de kinderen van nu.

Tenslotte is er in de nieuwe editie meer ruimte voor de kinderen om zich het boekje eigen te maken: in een uitklapper van maar liefst 6 bladzijden, getiteld *Mijn Denkboek*, kunnen kinderen opschrijven wat zij al weten over de oorlog, herdenken en vieren én de pagina's aanvullen met informatie uit hun eigen omgeving. Zo worden deze onderwerpen betekenisvoller, meer van nu en relevanter voor hun eigen leefwereld.

Bij het Denkboek is dit jaar ook een prachtige nieuwe kinder-website beschikbaar: denkboek.nl. Hier kunnen uw leerlingen op interactieve wijze zelfstandig aan de slag met de thema's uit het Denkboek. Ze kunnen bijvoorbeeld zelf een herdenking maken en hun mening geven over vrijheid en onvrijheid.

Ik ben u dankbaar dat u met het 4 en 5 mei Denkboek het belang van herdenken en vieren doorgeeft aan de toekomstige generatie.

— Gerdi A. Verbeet
voorzitter Nationaal Comité 4 en 5 mei

SAMEN UITPAKKEN!

Op maandagochtend 29 maart tussen 10.00-12.00 uur pakken kinderen en leerkrachten in heel Nederland het 4 en 5 mei Denkboek uit! Ga naar denkboek.nl/vrijheid en bekijk een boodschap van een Ambassadeur van de Vrijheid!

OVER HET DENKBOEK

In 2021 is het Denkboek herzien: de vormgeving is aangepast, er zijn nieuwe artikelen toegevoegd en bestaande artikelen zijn geactualiseerd of aangepast. Ook is er een nieuwe kinderwebsite bij het Denkboek gemaakt. In deze handleiding leest u hoe u kunt werken met het Denkboek en de nieuwe website.

Met het Denkboek leren kinderen...

- ... wie wij herdenken op 4 mei en waarom;
- ... wat wij vieren op 5 mei en waarom;
- ... de rituelen die bij herdenken en vieren horen;
- ... na te denken over het belang van herdenken in onze samenleving;
- ... na te denken over de waarde van vrijheid voor henzelf en anderen;
- ... het globale verloop van de Tweede Wereldoorlog in Nederland en de voormalige koloniën;
- ... de gevolgen van de oorlog voor het dagelijks leven in Nederland en in de voormalige koloniën.

Kerdoelen

Het Denkboek sluit aan bij de volgende kerndoelen:
Oriëntatie op jezelf en de wereld

MENS EN SAMENLEVING

- 37 De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemene aanvaarde waarden en normen.

TIJD

- 51 De leerlingen leren gebruikmaken van eenvoudige historische bronnen.
- 52 De leerlingen leren over de kenmerkende aspecten van de tijd van wereldoorlogen en Holocaust.
- 53 De leerlingen leren over belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

Het Denkboek sluit goed aan bij het Curriculumvoorstel 2032. Met name bij de bouwstenen die voor *Burgerschap* geformuleerd zijn: Vrijheid en gelijkheid en Solidariteit.

Lesmateriaal op www.tweedewereldoorlog.nl

Op tweedewereldoorlog.nl vindt u lesmateriaal over de Tweede Wereldoorlog en daaraan gerelateerde onderwerpen zoals democratie en vrijheid. Ook vindt u op deze portal bronnen, digitale tentoonstellingen, themadossiers en een overzicht van musea, Herinneringscentra en activiteiten rondom de Tweede Wereldoorlog.

Nieuwe kinderwebsite: denkboek.nl

Bij het Denkboek is nu een nieuwe kinderwebsite: denkboek.nl. In vier grote modules kunnen kinderen zelfstandig interactief bezig zijn met de Tweede Wereldoorlog, herdenken, vieren en vrijheid. Ze kunnen bijvoorbeeld zelf een herdenking samenstellen of hun mening geven over herdenken en vrijheid. Ook zijn er filmpjes te zien van ooggetuigen van de oorlog. Verderop in deze handleiding vindt u suggesties hoe u met de website kunt werken. De website is bedoeld als aanvulling op het Denkboek, maar kan ook op zichzelf worden bekeken.

AANDE

Kinderen kunnen zelfstandig met het *Denkboek* aan de slag. Er is geen vaste volgorde. Laat hen bijvoorbeeld tijdens het vrij werken lezen in het *Denkboek* en de vragen die in het boekje staan beantwoorden. Of laat ze in de klas óf thuis werken op denkboek.nl.

Vorbereiding

Doe mee aan het Nationaal Uitpakmoment op maandagochtend 29 maart 2021. Open de doos met boekjes samen en bekijk de nieuwe kinderwebsite op het digibord. Elk kind krijgt een *Denkboek*. Bespreek de icoontjes die in het boekje staan uitgelegd in de inhoudsopgave en wijs de kinderen op de woordenlijst achterin het boekje. Spreek af wanneer ze erin mogen lezen en werken en wanneer ze op de kinderwebsite kunnen werken. Plan één of meer lessen in met het boekje in de weken voorafgaand aan 4 en 5 mei.

Uitleg icoontjes

Kinderen kunnen iets opzoeken, opschrijven, aanvullen, hun mening geven etc. Stimuleer hen om deze vragen ook echt in te vullen.

Een vraag om over na te denken. Kinderen hoeven het antwoord niet op te schrijven. Het mag wel. Gebruik deze vragen bijvoorbeeld voor een gesprek in de klas. Er zijn op deze vragen geen goede of foute antwoorden.

Dit icoon verwijst naar de content op de nieuwe website. Er zijn vier interactieve modules: Tijdlijn, Kijkwijzer, Herdenken en de Vrijheidswijzer. Daarnaast kunnen kinderen ooggetuigenfilmpjes bij verschillende artikelen bekijken op denkboek.nl/jonginoorlog.

Zo'n woord kunnen kinderen opzoeken in de oorlogswoordenlijst achterin.

Familieverhalen

75 jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog zijn er nog maar weinigen die uit eigen ervaring kunnen vertellen over deze donkere periode. De herinneringen aan de oorlog maken plaats voor familie verhalen over de oorlog. In veel families werkt het oorlogsverleden vele generaties door. De familie verhalen kunnen betrekking hebben op de Tweede Wereldoorlog, maar het kunnen ook verhalen zijn die in families verteld worden over vrijheid en onvrijheid, over onderdrukking en uitsluiting, schending van mensenrechten, oorlog en dictatuur in andere delen van de wereld of in meer recente tijden.

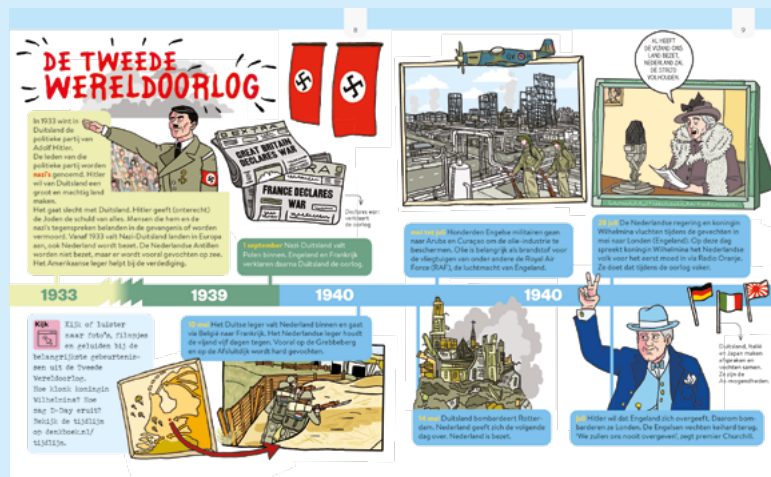
In het *Denkboek* staan twee van deze familie verhalen. Gebruik het *Denkboek* om het gesprek met de kinderen aan te gaan over hoe oorlog en (on)vrijheid leeft in hun eigen familie of leefomgeving.

Mijn Denkboek

Er is in het nieuwe *Denkboek* meer ruimte voor kinderen om het boekje echt van henzelf te maken, bijvoorbeeld in de uitklapper voorin het boekje. De kinderen kunnen hier hun voorkennis activeren en laten zien wat zij al weten over de oorlog, herdenken en viëren. Ook is er

ruimte om informatie over oorlog, herdenken en viëren uit hun eigen omgeving in te vullen. Zo worden deze onderwerpen betekenisvoller, meer van nu en relevanter voor hun eigen leefwereld.

Tijdlijn

Voorin het boekje staat een tijdlijn van de Tweede Wereldoorlog. Deze tijdlijn geeft een overzicht van belangrijke gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog, maar is uiteraard niet compleet. Bekijk ook de interactieve tijdlijn op het digibord via denkboek.nl/tijdlijn.

Hierin is de tijdlijn verrijkt met extra beeld en geluid. Bespreek vervolgens met de kinderen of zij gebeurtenissen kennen die niet in deze tijdlijn staan, maar waarvan zij vinden dat dat wel zou moeten. Laat ze deze op blz. 4 van het *Denkboek* (Wat weet jij?) invullen, tekenen of plakken.

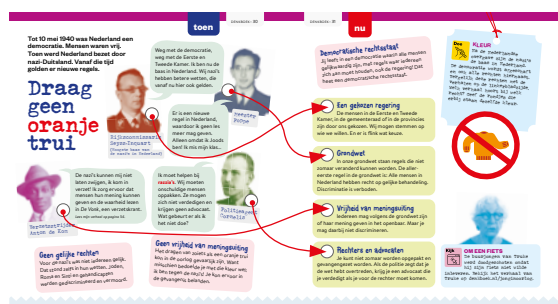
Thuis

Het is de bedoeling dat de kinderen het *Denkboek* mee naar huis nemen, er thuis verder in lezen en bijvoorbeeld de pagina's *Hoe denk jij over...* *Herdenken / Vrijheid* bespreken met hun ouders/verzorgers. Moedig hen aan om dit ook echt te doen en thuis in gesprek te gaan over oorlog en (on)vrijheid.

KIJK, LEES OF DOE!

DRAAG GEEN ORANJE TRUI!

pag. 30 - 31

Nederland is een democratische rechtsstaat. Dat betekent dat alle burgers dezelfde rechten en vrijheden hebben, zoals het recht om te demonstreren en vrijheid van meningsuiting. Rechters zijn in Nederland onafhankelijk en ook de overheid moet zich houden aan de wet. Met de bezetting door nazi-Duitsland viel de rechtsstaat weg. De Tweede Wereldoorlog laat zien wat abstracte begrippen als vrijheid en recht werkelijk betekenen: als vrijheid wegvalt en de rechten van mensen niet meer worden gerespecteerd, is er angst, willekeur, terreur en vervolging. Voor kinderen in groep 7 is het begrip democratische rechtsstaat lastig, maar ze kunnen zich misschien wel voorstellen wat het betekent als je geen zekerheden meer hebt, zoals we die nu in Nederland wel hebben.

(N)IETS DOEN

pag. 52-53

Wat zou jij doen? Dit is een vraag die kinderen en volwassenen eigenlijk niet kunnen beantwoorden als het gaat om keuzes maken in oorlogstijd. Want het is onmogelijk je écht te verplaatsen in de situatie van iemand in die tijd en omstandigheden. Goede voorbeelden en persoonlijke verhalen halen het gevoel van herkenning wel iets dichterbij. In het stuk *(N)iets doen* gaat het over herkenbaar menselijk gedrag. Er kan een link gelegd worden met gedrag dat niet alleen in oorlogstijd geldt.

Hieronder vindt u enkele artikelen uit het *Denkboek* uitgelicht met daarbij achtergrondinformatie en suggesties om deze onderwerpen in de klas te behandelen of kinderen er zelfstandig mee aan de slag te laten gaan.

LESSUGGESTIES

- Op pagina 31 van het *Denkboek* staan de kenmerken van een democratische rechtsstaat in de gele kaders. Lees deze met de kinderen en bespreek ze. Leg uit dat de democratische rechtsstaat door de nazi's werd afgeschaft. Wat dat betekent, lees je in de spreekwolken op pagina 30. Kinderen matchen de uitspraken met de juiste grondrechten. De antwoorden ziet u hier links. Bespreek de gevolgen van het wegvallen van de rechtsstaat met de kinderen aan de hand van de antwoorden. Door het wegvallen van de grondwet, konden groepen mensen zoals Joden, Roma en Sinti, anders worden behandeld, zoals meester Foppe zegt. De uitspraak van Seyss-Inquart laat zien dat er dus niet meer democratisch werd besloten of een wet zou worden ingevoerd. De nazi's maakten de nieuwe wetten, zonder dat burgers daar iets over te zeggen hadden. Burgers werden ook niet meer beschermd door rechters en advocaten. Je kon zomaar in de gevangenis belanden. Bespreek ook hoe belangrijk vrijheid van meningsuiting is in een rechtsstaat aan de hand van de uitspraak van Anton de Kom.

- Bekijk gezamenlijk www.jeugdjournaal.nl en probeer artikelen te vinden die te maken hebben met een rechtsstaat of juist het ontbreken ervan, bijvoorbeeld: journalist opgepakt in een land waar een dictatuur is, een recht-bankverslag, een demonstratie, nieuws over oneerlijke verkiezingen, enzovoort.

- Zoek (samen) uit welke landen in de wereld geen democratisch stelsel hebben. Op welke manier wordt het land dan bestuurd? En wat vindt de bevolking ervan? (Bijvoorbeeld China, Noord-Korea, Venezuela, Iran.)

- Het Nationaal Comité 4 en 5 mei maakt jaarlijks samen met Klokhuys een aflevering. Dit jaar gaat deze over de gevolgen van het afschaffen van de democratische rechtsstaat, aan de hand van de razzia in Putten. Bekijk de aflevering Putten in de oorlog met de kinderen online op hetklokhuys.nl/puttenindeoorlog.

LESSUGGESTIES

- Laat kinderen in tweetallen de denkvragen op pagina 53 bespreken. Lukt het ze om een conclusie te trekken?
- Laat kinderen een verhaal verzinnen waarin ze kiezen voor een perspectief.

HULP VAN VER

pag. 44-45

In dit *Denkboek* is er ruime aandacht voor de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in de voormalige koloniën van het Koninkrijk der Nederlanden. Zo is er een strip over de oorlog in Indonesië en op pagina 44 en verder lezen kinderen over wat er tijdens de oorlog gebeurde in Suriname en het Caribisch deel van het Koninkrijk.

WEG!

pag. 68 - 71

Iedere oorlog zorgt ervoor dat mensen op de vlucht slaan. Soms vluchten mensen voor bommen, geweld en honger. Of ze vluchten omdat ze worden vervolgd, omdat ze zijn wie ze zijn. In dit artikel, maar ook in andere artikelen in dit *Denkboek*, laten we kinderen nadenken over (on)vrijheid toen en nu. Verbinding maken tussen de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog en onze huidige tijd voelt logisch, maar dient ook zorgvuldig te gebeuren. De geschiedenis herhaalt zich niet, maar de onderliggende processen zijn vaak wel vergelijkbaar. Bij het maken van een vergelijking tussen de oorlog toen en oorlogen nu, of tussen vrijheid en onvrijheid in het heden en verleden gaat het om het zoeken naar punten van herkenning, zodat kinderen de gebeurtenissen beter begrijpen en zich ertoe kunnen verhouden.

LESSUGGESTIES

- Mammie, niet doodgaan! pag. 48 - 51. In deze strip volgen we het verhaal van Heleen Smit, die als Nederlands meisje de oorlog daar meemaakte en samen met haar moeder in een Japans interneringskamp terecht kwam. Er zijn veel tekeningen bewaard gebleven die volwassenen en kinderen maakten van hun leven in het kamp. Zoek in de collectie van het Nationaal Archief (www.geheugenvannederland.nl) naar voorbeelden en bespreek met de kinderen wat er getekend is en welke gedachten kinderen daarover hebben.

- Bijna twee miljoen mensen in Nederland hebben een relatie met Indonesië, maar toch is deze geschiedenis voor veel mensen onbekend. Laat kinderen op zoek gaan naar sporen van (de geschiedenis van) Indonesië in Nederland nu. Denk aan straatnamen, etenswaren, woorden/uitdrukkingen. Laat hen op Pinterest of een andere digitale tool een collage maken van wat ze gevonden hebben.

- Laat kinderen naar aanleiding van het artikel Hulp van ver een voorpagina maken van een krant van één van de genoemde landen. Welk nieuws van de oorlog overzee willen ze onder de aandacht brengen? De hulpacties, de gestrande torpedo of de komst van de Amerikaanse soldaten? Laat ze zelf naar extra informatie zoeken.

LESSUGGESTIES

- Bekijk het filmpje 'Geef vrijheid een gezicht' met de verhalen van Trijneke en Sara op denkboek.nl/jonginoorlog (duur: 10 minuten). Trijneke Blom-Post (86 jaar) en Sara Denno (15 jaar), waren allebei elf jaar oud in de oorlog. In de film bespreken Sara en Trijneke wat hen is overkomen en wat vrijheid voor hen betekent. Bij het filmpje is een digitale les die zowel individueel als klassikaal gemaakt kan worden.

- Vrijheid is een complex en breed begrip. De 4 Freedoms van de Amerikaanse president Roosevelt vormen een goed kader om (on)vrijheid te duiden. In een toespraak in 1941 zei Franklin Roosevelt dat democratie alleen tot bloei kan komen als mensen, overal ter wereld, het recht hebben op vrijheid van meningsuiting, vrijheid van godsdienst en gevestigd zijn van gebrek en van vrees. Deze 4 Freedoms vormen ook het uitgangspunt van de website wijzijnvrij.org. Bekijk op deze website de verhalen van 4 verschillende mensen over leven in (on)vrijheid.

Nieuwe kinderwebsite denkboek.nl

Bij het 4 en 5 mei Denkboek is nu een nieuwe kinderwebsite beschikbaar: denkboek.nl. Hier kunnen kinderen zelfstandig aan de slag met de thema's van het Denkboek: de Tweede Wereldoorlog, herdenken, het vieren van vrijheid. De website is bedoeld als aanvulling op het Denkboek, maar kan ook op zichzelf worden bekeken. Er is van alles te ontdekken!

De speciale kinderwebsite bestaat uit vier modules. Kinderen leren in deze modules over de Tweede Wereldoorlog, herdenken, vieren en vrijheid. Ook vind je er filmpjes van ooggetuigen van de oorlog, kun je naar de kinderpodcast 'Op houten banden' luisteren en zijn er polls waarin kinderen hun mening kunnen geven over herdenken en het vieren van vrijheid. Daarnaast is er een gedeelte waar informatie te vinden is voor leerkrachten en ouders/verzorgers, zoals de docentenhandleiding en aanvullend lesmateriaal. Voorop staat dat kinderen zelfstandig op de website aan de slag kunnen met de verschillende opdrachten.

Interactieve tijdlijn

Eén van de tools is een interactieve tijdlijn waarin op speelse wijze uitleg en achtergrondinformatie wordt gegeven over de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog. De tijdlijn uit het boekje dient als basis maar is in deze interactieve versie verrijkt met bewegend beeld en geluid. Hoe klonk koningin Wilhelmina? Hoe zag D-day eruit? Afhankelijk van hun eigen behoeften kunnen kinderen kiezen voor verdiepende informatie en aansprekend historisch beeldmateriaal. Zo komt de tijdlijn meer tot leven en gaan de leerlingen zelf (exploratief) aan de slag.

Interactieve kijkwijzer herdenking op de Dam

Een tweede opdracht gaat over de herdenking op de Dam op 4 mei. Wat gebeurt er op de Dam rond acht uur en wat doen al die mensen daar precies? En waarom zijn

we eigenlijk 2 minuten stil? In de interactieve kijkwijzer van de Dam ontdekken kinderen allerlei wetenswaardigheden over de 4 mei-herdenking. Wie leggen de kransen? Hoe klinkt de taptoe? En wat is een defilé? De kinderen worden aan de hand genomen door (het fictieve personage) Rosa, die hen alles uitlegt wat ze zien tijdens de herdenking op de Dam.

Zelf een herdenking maken

Welke verhalen schuilen achter oorlogsmonumenten? Welke rituelen horen bij herdenken? Hoe zouden kinderen zelf een herdenking vormgeven? Kinderen gaan het in de opdracht 'Maak je eigen herdenking' stapsgewijs ontdekken. In deze opdracht kiezen kinderen uit vijf oorlogsmonumenten en ontdekken ze de verhalen achter die monumenten. Hiermee staan ze stil bij wie en wat we eigenlijk herdenken op 4 mei. Vervolgens leren ze wat een ritueel is en welke rituelen bij een herdenking horen. Daarna mogen ze hun eigen rituelen kiezen en hiermee hun eigen herdenking maken bij het door hen gekozen oorlogsmonument.

Wat is vrijheid?

De vierde opdracht gaat over vrijheid. Vrijheid is lastig te snappen. Pas als het wegvalt, weet je hoe belangrijk het is. In deze tool worden kinderen op een interactieve manier uitgedaagd stil te staan bij wat leven in vrijheid en onvrijheid echt betekent. Door middel van stellingen en vragen over vrijheid en onvrijheid krijgen deze begrippen meer betekenis. Vervolgens worden kinderen uitgenodigd om hun eigen mening over vrijheid te vormen.

LESSUGGESTIES

Kinderen kunnen in principe zelfstandig met de website uit de voeten, op school, maar ook thuis. De site nodigt uit om hun eigen nieuwsgierigheid te volgen en steeds verder te klikken binnen de modules. Geef de kinderen daar de tijd voor.

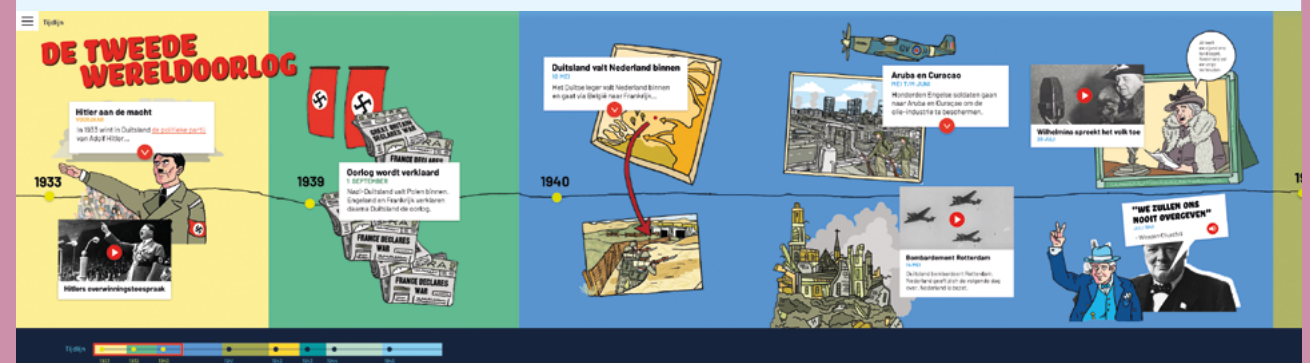
- De interactieve tijdlijn is ook uitermate geschikt om klassikaal op het digibord te behandelen, bijvoorbeeld als start van de lessen uit het Denkboek.
- Laat kinderen in groepjes een korte presentatie maken over een onderwerp of bepaalde gebeurtenis uit de oorlog op basis van de bronnen op de website, zoals de tijdlijn en de ooggetuigen filmpjes. Bijvoorbeeld: het bombardement op Rotterdam, de bezetting, de oorlog in Nederlands-Indië, de bevrijding, Anne Frank.

- Behandel kort voor 4 mei de interactieve Kijkwijzer van de Dam op 4 mei klassikaal. Loop alle elementen van de herdenking door op het digibord en laat kinderen reageren. Straks weten ze meer dan hun ouders als ze op 4 mei 's avonds naar de Nationale Herdenking kijken! Stel vragen als:
 - De Nationale Herdenking heet ook wel Dodenherdenking. Waarom?
 - Welke doden herdenken wij?
 - Waarom is herdenken belangrijk?
 - Waarom gaat herdenken vaak op dezelfde manier?
 - Waarom gaan mensen naar een herdenking?
 - Ben jij wel eens bij een herdenking op 4 mei geweest? Hoe ging dat? Wat vond je ervan?
 - Waarom hebben de koning en koningin zo'n belangrijke rol?
 - Voor welk oorlogsslachtoffer of welke groep slachtoffers zou jij een krans willen leggen en waarom?
 - Wat heb je gehoord of gelezen dat je nog niet wist?

TE ZIEN EN TE DOEN

- Geef twee of drietallen de opdracht om in de module 'Maak je eigen herdenking' een oorlogsmonument te kiezen en hun eigen herdenking vorm te geven. Zorg dat de vijf verschillende monumenten goed verspreid zijn over de groep. Laat daarna de groepjes aan het woord over voor wie ze een herdenking hebben gemaakt en waarom ze bepaalde keuzes hebben gemaakt. Zo leren de kinderen in de klas ook de verhalen achter de andere monumenten in deze opdracht kennen. Verschillen die keuzes met die van een ander groepje met hetzelfde monument? Waarom? Waren er groepjes die nog andere ideeën hadden voor hun herdenking die niet op de site stonden?
- Laat kinderen naar aanleiding van de module over vrijheid een kunstwerk of een collage maken dat voor hen vrijheid verbeeldt.

EXTRA LESMATERIAAL EN BRONNEN

Naar aanleiding van het jubileumjaar 75 jaar vrijheid zijn verschillende educatieve programma's over vrijheid ontwikkeld die nog steeds beschikbaar zijn en interessant en relevant zijn voor leerlingen.

Wij zijn vrij

Wat is vrijheid? Voor veel kinderen in Nederland is die vraag bijna niet te beantwoorden. Wijzijnvrij.org helpt kinderen met nadenken hierover. Vier mensen vertellen hun persoonlijke verhaal over onvrijheid, de Tweede Wereldoorlog en oorlogen van nu. wijzijnvrij.org

Wordt gemist

Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn meer dan 100.000 joodse inwoners van Nederland vermoord. Ga met je klas op zoek naar levensverhalen van Joodse plaats- en leeftijdsgenoten die de Holocaust niet hebben overleefd. 'Wordt gemist' biedt lesmateriaal om hen te leren kennen en te herdenken. www.joodsmonument.nl, klik op 'Onderwijs: Wordt gemist'.

Vrijheid in beeld

Leerlingen denken na over hun eigen principes en hun toekomstige rol in de samenleving. vrijheidinbeeld.nl

Aan de praat met veteranen

In samenwerking met het Veteraneninstituut worden gesprekken georganiseerd tussen Nederlandse oorlogsveteranen, Nederlandse kinderen die hier geboren zijn en kinderen die gevlucht zijn uit een oorlogssituatie en nu in Nederland wonen. nationalekinderherdenking.nl/veteranen

De brieven van Mia

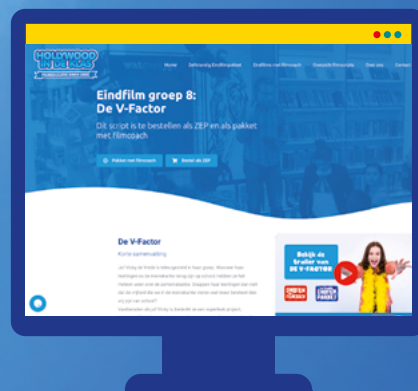
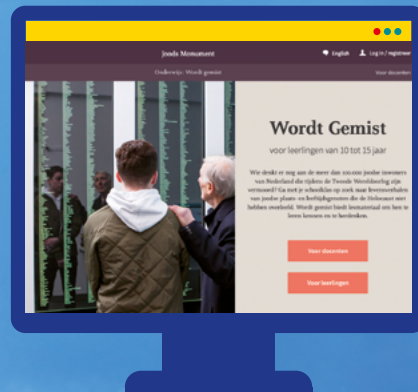
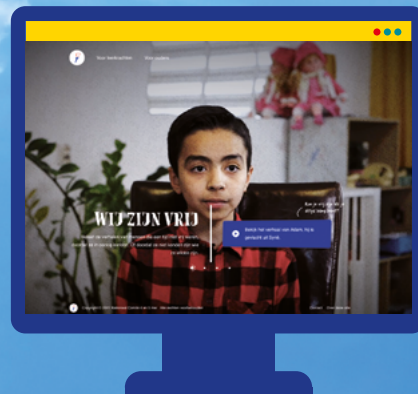
Een educatiepakket met theaterbezoek waarin verhalen de Tweede Wereldoorlog en de oorlog in Syrië aan bod komen.

De V-factor

Uitgewerkt filmscript waarmee groep 8 zelfstandig een eindfilm kan maken. Leven in vrijheid en het afscheid van de lagere school staan hierbij centraal. hollywoodindeklas.nl/filmscript-v-factor

About Freedom

About Freedom brengt verhalen over vrijheid: van ver over de grenzen tot dichtbij huis en weet hiermee jong en oud te raken. Speciaal voor het basisonderwijs heeft About Freedom een gratis educatiepakket ontwikkeld. aboutfreedom.nl/educatie

EEN PODCAST VOOR KINDEREN

De bevrijding van Nederland duurde ongeveer 9 maanden en vond in fases plaats. Terwijl het zuiden van Nederland al was bevrijd, was de rest van Nederland nog in handen van de nazi's. Om dat

verhaal inzichtelijk te maken en invoelbaar voor kinderen is deze podcast gemaakt. De hoofdfiguur Leendert is fictief, maar sommige mensen die hij onderweg tegenkomt hebben echt bestaan. Ook gebeurtenissen, zoals de Biesbosch crossings en de bevrijding van Groningen zijn echt gebeurd. Het verhaal van de podcast neemt de kinderen mee van Zeeland tot Groningen. Ze krijgen een idee hoe de bevrijding van Nederland geweest zou kunnen zijn.

Bij iedere aflevering is er voor de kinderen een werkblad. Op dat werkblad staan luistervragen en extra informatie over de bevrijding. Ook kunnen de kinderen ontdekken wie de verrader is, door op ieder werkblad heel goed te zoeken naar een aanwijzing. Op ieder werkblad is een letter te vinden. Die letters vormen aan het eind een naam. Om te weten wie dit is moet je natuurlijk wel de hele podcast luisteren. Luister de podcast op denkboek.nl/ophoutenbanden.

HET KLOKHUIS

Het Nationaal Comité 4 en 5 mei maakt jaarlijks samen met Klokhuis een aflevering. Dit jaar gaat deze over de gevolgen van het afschaffen van de democratische rechtsstaat. Van 1940-1945 werd Nederland bezet door nazi-Duitsland. Vanaf die tijd golden er nieuwe regels. Onschuldige mensen werden opgepakt zonder dat ze zich konden verdedigen. Dat gebeurde ook in Putten. Daar werden 659 mannen afgevoerd naar Duitsland. Ze hadden niks gedaan, maar toch werden ze zonder proces afgevoerd en bijna allemaal vermoord. Eva spreekt met Beatrice de Graaf over de razzia van Putten, en met rechter Shirin Milani over toen en nu. De aflevering is op 9 maart 2021 uitgezonden en is online nog steeds beschikbaar op hetklokhuis.nl/puttenindeoorlog.

Eerdere afleveringen over *Dodenherdenking* (2016), *Onderduiken* (2017), *Verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog* (2018) zijn ook te vinden op www.hetklokhuis.nl.

LESGEVEN OVER DE HOLOCAUST?

Wanneer u lesgeeft over de Holocaust, raden wij u aan om de richtlijnen van de IHRA (International Holocaust Remembrance Alliance) te bekijken. Die kunnen helpen om dit op een manier aan te pakken die bij kinderen past. (De richtlijnen zijn Engelstalig). www.holocaustremembrance.com
Ga in het menu via Resources naar Educational Materials.

BOEKEN VOOR KINDEREN

- *Een aap op de wc*, Jaukje Akveld.
- *Het Achterhuis. Dagboekbrieven 12 juni 1942 - 1 augustus 1944*, Anne Frank.
- *Toen het oorlog was, 1939-1945*, Annemiek de Groot e.a.
- *De Roos die nooit bloeide. Dagboek van een onderduikster*, Rose Jacobs.
- *Een schatkist vol geheimen*, Joke de Jonge.
- *Kinderen met een ster*, Martine Letterie.
- *Buiten is het oorlog*, Janny van der Molen.
- *Ondergedoken als Anne Frank*, Marcel Prins en Peter Henk Steenhuis.
- *Wie niet weg is, is gezien*, Ida Vos.
- *Wij waren erbij. Oorlogsherinneringen*, Schrijvers van de Ronde Tafel.

COLOFON

© UITGAVE

Nationaal Comité 4 en 5 mei
– Amsterdam 2021

PROJECTLEIDING EN EINDREDACTIE
Sarah Feirabend

REDACTIE EN ADVIES
Cristan van Emden, Julia Sarbo
Nationaal Comité 4 en 5 mei

CONCEPT, TEKST EN REDACTIE
Patsboom! educatief

GRAFISCH ONTWERP
Suzanne Hertogs en
Anne de Laat, Ontwerphaven

ILLUSTRATIE COVER
Karida van Bochove

**Bekijk nu de
nieuwe kinderwebsite**

DENKBOEK.NL

@nationaalcomite4en5mei